

1. Клименко Н.М., Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П. Динамічні процеси в сучасному українському лексикону / Н.М. Клименко, Є.А. Карпіловська, Л.П. Кислюк. – К.: Видавничий дім Бурого, 2008. – 336 с.
2. Попко Л.П. Неологизация в языке как трансляция культурно-лингвистической национальной ментальности. Монография. - ГАРККиИ, 2007. – 360 с.
3. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. Η Νεολογία στην Κοινή Νεοελληνική // Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, παράρτ. αρ. 65 / Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη. – Θεσσαλονίκη, 1986: – 231 σ.
4. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. Νεολογικός δανεισμός της νεοελληνικής / Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη. – Θεσσαλονίκη: Επιτροπή Δημοσιευμάτων Α.Π.Θ., 1994. – 298 σ.
5. Δελτίο επιστημονικής ορολογίας και νεολογισμών // Τεύχος 11. – Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών, 2012. – 257 σ.

Плетенецька Ю.М., асп.,
Національний авіаційний університет

**СИНТАКСИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ НА РІВНІ
СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ У ДУБЛЬОВАНОМУ ПЕРЕКЛАДІ
АМЕРИКАНСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ФІЛЬМУ
"PIRATES OF THE CARIBBEAN: ON STRANGER TIDES"**

У статті описано синтаксичні перетворення на рівні словосполучення, а також проаналізовано прийоми відтворення одиниць малого синтаксису в дубльованому перекладі американського фільму, окреслено низку питань, що потребують подальшого детального опрацювання.

Ключові слова: малий синтаксис, словосполучення, укладання, перекладацький прийом.

В статтє описанє синтаксическє преобразованє на уровнє словосочетанє, а такжє проанализированє приємы перевода единиць малого синтаксиса в дублированном переводе американского фильма, выделєн ряд вопросов, которєе нуждаются в дальнейшем изучении.

Ключевые слова: малый синтаксис, словосочетание, укладка, переводческий приём.

The article focuses on review of syntactic transformations on the level of word combinations, it analyses transformations which take place while translating small syntax units of dubbed Ukrainian version of American film, and highlights a series of aspects requiring further detailed elaboration.

Key words: small syntax, word combination, detection, translating method.

Поодинокі дослідження перекладу кінотекстів, а також брак спеціальних наукових розробок, присвячених перекладацьким аспектам словосполучень у комунікативному аспекті на прикладі сучасної американської англійської мови фільмів, еволюція поглядів на поняття малого синтаксису визначають актуальність теми статті.

Наша мета полягає у висвітленні окремих теоретичних і практичних питань, пов'язаних із відтворенням одиниць малого синтаксису в дубльованому перекладі АХФ "Pirates of the Caribbean: on stranger tides".

Труднощі, що виникають під час перекладу одиниць малого синтаксису визначаються, головним чином, розбіжністю у правилах лексико-семантичної та синтаксичної сполучуваності, а також вимогами, які висуває дубльований переклад. Причому ці три фактори можуть діяти як окремо, так і одночасно. Саме тому перед перекладачем постає вибір: зберегти первинний вид словосполучення, застосувати часткове перетворення чи скористатися повним перетворенням.

Перший прийом, повний переклад, застосовується в тих випадках, коли: а) обидва фактори правил сполучуваності повністю збігаються в мові джерелі та мові перекладу; б) загальний спосіб перекладу, вибраний для вихідного тексту вимагає детальної передачі особливостей вихідного тексту (наприклад у випадку академічного перекладу якогось тексту чи під впливом побічних прагматичних факторів, наприклад вимоги отримувача перекладу чи прагнення передати національно-культурні особливості тощо). Так, назва роману Достоєвського "Брати Карамазови" зазвичай передається повним перекладом, який зберігає навіть вихідний порядок слів: "The Brothers Karamazov" – хоча більш нормативним для англійської мови було б словосполучення "The Karamazov Brothers" [Казакова 2001, 190].

Частковий переклад допускає декілька варіантів: звуження (пропуск одного чи декількох елементів вихідного словосполучення); розширення (додавання одного чи декількох елементів у словосполучення); функціональна заміна (зміна лексико-семантичного чи морфологічного статусу одного чи декількох вихідних елементів словосполучення); перестановка (зміна порядку слів в рамках словосполучення).

Зазвичай перекладач користується одночасно різними варіантами в межах загального прийому часткового перекладу. Так, словосполучення *her archaeologist husband* може бути перетворене за рахунок перестановки і функціонально-морфологічної заміни її

чолові-археолог чи за рахунок поєднання перестановки й розширення її чоловік, археолог за професією. Звуження, як правило, пов'язане або з відмінностями в традиційному найменуванні об'єктів, або зі стилістичними умовами контексту: вираз *creative activity* може бути переданий як повним перекладом *творча діяльність*, так і частковим, за рахунок прийому звуження спільно з лексико-семантичною заміною, *творчість*; вираз *civil servants* може відповідати повному *державні службовці*, але може отримати й звужену форму *чиновники*, в залежності від оціночних конотацій, які допустимі в даному контексті. У випадку традиційних відмінностей у способі вираження, звуження вихідного словосполучення є єдино правильним прийомом під час перекладу: *ne pri svoemu rozumі – insane, виховання і освіта – education, evening meal – вечеря*; тощо [Казакова 2001, 192].

Говорячи про художній текст, на нашу думку, є недоцільним розмежовувати зміни, до яких вдається перекладач, на формальні та семантичні, оскільки будь-яка трансформація буде нести певне семантичне навантаження. Отже, детальний опис синтаксичних перетворень, які відбуваються в дубльованих перекладах американських художніх фільмів можливий завдяки опису лексико-семантичних змін, які здійснюються під час перекладу, а також врахування абсолютної фонетичної відповідності як вимоги укладання, що у свою чергу, є передумовою дубльованого перекладу.

Синтаксичні перетворення на рівні словосполучень та їх частотність ми розглянули на прикладі американського художнього фільму: "Pirates of the Caribbean: on stranger tides" та його дубльованого перекладу.

Структурна організація мови художнього фільму: "Pirates of the Caribbean: on stranger tides" ("Пірати Карибського моря: на дивних берегах") є досить простою, що пов'язано, головним чином, з його жанром – пригодницький екшен. Досліджуючи переклад конструкцій малого синтаксису художнього фільму "Пірати...", ми з'ясували, що в 31,5% випадків застосовувався повний переклад. При цьому структури вихідних словосполучень були надзвичайно різноманітні: від простих і найпоширеніших, наприклад: A+N – *vicious rumor – злісні чутки, filthy pirate – бідний пірат*; comp.A+N – *man-made light – рукотворне світло*; N+prep+N – *way to the Fountain – дорога до джерела*; V+N – *to churn butter – бити масло*, N+V – *chance to improvise – шанс поімпровізувати*; pron.+N – *two Chalice – два келихи, eight bells – вісім склянок*; pron. + A – *nothing personal – нічого особистого*; V+prep.+N – *to dry in the sun – висихати на сонці*;

pron.+A+N – *these infernal chains* – ці проклятуці кайдани, до трьохкомпонентних словосполучень зі сполучником чи без, наприклад: A+conj.+A+N – *the notorious and infamous pirate* – *осоружний і сумнозвісний пірат*; A+A+N – *melancholy Spanish monarch* – *меланхолійний іспанський монарх*, складних трьохкомпонентних приєднаних словосполучень, наприклад: prep.+N+prep+pron.+N – *on account of your condition* – *з огляду на твоє каліцтво*. У решті випадків був застосований частковий переклад. При цьому найбільша частка перетворень була здійснена шляхом функціональної заміни (30,6%).

Під час перекладу словосполучення *honest mistake* – *помилився*, перекладач застосовує функціональну заміну але разом із звуженням. Такий прийом застосовується, на нашу думку вдало, оскільки цей епізод, де Джек Спароу спілкується з Анжелікою і визнає те, що він помилився, є великого плану, то завдання перекладача полягає в досягненні збігу артикуляції. Звук /o/ першого складу прикметника *honest* збігається з таким самим дієсловом *помилився*. Укладання білабіальних звуків ("m", "v", "p", "b", "f"), що є обов'язковим правилом дубляжу, в цьому випадку також виконується. Збігається в обох словосполученнях і кількість складів. А семантику прикметника *honest*, який у перекладі не відтворюється, компенсує інтонація головного героя і сам відеоряд.

Наступне словосполучення *skeptical of predicting future* – *не беруся вгадувати майбутнє* вирізняється великим планом. Фонетична синхронізація досягається не повністю – 9 складів проти 11. Не всі відкриті й закриті голосні збігаються. Проте, навіть у таких кадрах абсолютна фонетична відповідність не є обов'язковою, хоча вона й бажана. Що стосується перекладацького прийому, маємо функціональну заміну зі зміною лексико-семантичного й морфологічного статусу іменної частини *I am skeptical* на дієслівну – *не беруся*, а також герундія *predicting* на інфінітив *вгадувати*. Такий прийом є виправданим, адже визначається насамперед дещо відмінними наборами частин мови – української та англійської.

У словосполученні *a man formerly of faith* – *людина віру втратила* прислівник *formerly* змінює морфологічний статус на користь дієслова *втратила*. Наявність дієслова *втратила*, на нашу думку, зумовлена необхідністю фонетичної синхронізації, адже кінець фрази припадає на крупний план і для вдалої відповідності необхідне слово з двома відкритими звуками.

У 18% випадків перекладу словосполучень ми прослідкували звуження, тобто скорочення кількості компонентів словосполучення-перекладу порівняно з вихідним. Скорочення, як правило, пов'язане з відмінностями у традиційному найменуванні об'єктів, зі стилістичними умовами контексту або з необхідністю укладання репліки тобто фонетичною синхронією.

Так, відтворення словосполучення *a fishing net* – *невід* вимагає застосування прийому звуження, що очевидно, визначається відмінністю у найменуванні предмету.

Відтворюючи словосполучення *a man in charge* – *начальство* перекладач знову вдається до звуження, яке пояснюється здебільшого необхідністю укладання та морським лексичним навантаженням. Вихідна репліка найманця на кораблі Чорної Бороди звучить як: *Do I look like a man in charge?* - *Я схожий на начальство?* За кількістю складів фрази майже однакові – 8 проти 7. У першій частині фрази фонетична відповідність є не повною, а от саме словосполучення *a man in charge* за артикуляцією дуже подібне до *на начальство* адже має два відкритих голосних звуки /æ/ й один /a:/. А в перекладі маємо три відкриті звуки /a/. Укладанням приголосних також досягається фонетична відповідність. Якщо ж пояснювати звуження в цьому випадку як прийом синтаксичного перетворення на рівні словосполучення, то воно, ймовірно, пов'язане із лексико-стилістичними умовами відеоряду.

Розширення словосполучення (додавання одного чи більше компонентів до словосполучення у перекладі) застосовувалось у 2,7% випадків. Стільки ж словосполучень потребували перестановки під час перекладу. Розширення дієслівного словосполучення *to battle fate* – *битися з долею* відбувається унаслідок різної синтаксичної сполучуваності компонентів дієслів. Керування дієслова *битися* в українській мові вимагає прийменника *з* (кимось) або *проти* (когось).

Відтворення словосполучення *pirate's hanging today* – *сьогодні повішення пірата* вимагає від перекладача застосування перестановки тому, що прислівник часу в українській мові традиційно стоїть на початку повідомлення.

Частотні співвідношення застосування перекладацьких прийомів синтаксичного перетворення на рівні словосполучень в АХФ "Pirates of the Caribbean: on stranger tides, продемонстровані в таблиці.

Приєм синтаксичного перетворення	Абсолютне число словосполучень	Число словосполучень у %
Повний переклад	198	31,5
Функціональна заміна	191	30,6
Звуження	113	18
Функціональна заміна + перестановка	51	8,2
Розширення	17	2,7
Перестановка	17	2,7
Функціональна заміна + звуження	17	2,7
Розширення + перестановка	17	2,7
Функціональна заміна + розширення	6	0,9

У цій статті ми розглянули проблему синтаксичних перетворень на рівні словосполучень в американському художньому фільмі *Pirates of the Caribbean: on stranger tides* у контексті лексико-семантичних змін, а також укладання реплік під час дубльованого перекладу художнього фільму українською мовою.

Синтаксичні перетворення були зумовлені, передусім, розбіжностями у правилах лексико-семантичної та синтаксичної сполучуваності, а саме: дещо відмінними наборами частин мов в обох мовах, відмінностями у традиційному найменуванні об'єктів, стилістичними умовами контексту. Іншою вагомою причиною синтаксичних перетворень виявилась необхідність виконання вимог, які висуває дубльований переклад, досягнення фонетичної синхронізації: укладання відкритих голосних та білабіальних приголосних, дотримання тайм-коду репліки. Здійснений аналіз дозволяє розглядати синтаксичні перетворення на рівні словосполучень, які відбуваються в американському кінотексті, як сукупність аспектів, що безпосередньо впливають на створення гармонійного тексту перекладу.

Отже, необхідність подальших досліджень визначається як потребою в узагальненні результатів окремих досліджень із питань теорії словосполучення та кіноперекладу, так і суттєвими перспективами розробок, пов'язаних із відносно новим для українського перекладознавства поняттям дубльованого перекладу кінотексту.

1. Казакова Т.А. Практические основы перевода. English - Russian. – СПб.: "Издательство Союз", – 2001. – 320 с. 2. Малкович Т.І. Міжмовна синхронія в укладанні реплік художнього кінофільму//. – Вісник СумДУ Філологічні трактати. – Том 4, №1' 2012. – С. 63–68. 3. Luuken G.-M. Overcoming Language Barriers in Television. Dubbing and subtitling for the European audience. – Manchester, The European Institute for the Media, 1991. – 280 p. 4. Orero P. Topics in audiovisual. – Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2004. – 225 p. 5. Paquin, R. Translator, Adaptor, Screenwriter. Translating for the Audiovisual//Translation Journal Volume 2, Number 3, 1998. – Режим доступу: <http://translationjournal.net/journal/05dubb.htm>. 6. Reich, P. The film and the book in translation. Diplomova prace. – Brno, 2006. – Режим доступу: http://is.muni.cz/th/64544/ff_m/Diplomova_prace.pdf.

Пожидаєва О.А., асп.,
Запорізький національний університет

АКСІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУ "ЖІНКА" І ЙОГО РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ В СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

У статті розглядається оцінна структура концепту "жінка" в сучасній іспанській лексикографії, у межах якої виділяється сукупність доміантних ознак, що особливим чином представлені в мові та розкривають специфічні гендерні характеристики.

Ключові слова: *концепт, оцінка, гендер, жінка.*

В статье рассматривается оценочная структура концепта "женщина" в современной испанской лексикографии, в рамках которой выделяется совокупность доминантных признаков, которые особым образом представлены в языке и раскрывают специфические гендерные характеристики.

Ключевые слова: *концепт, оценка, гендер, женщина.*

The article deals with evaluation structure of the concept of "woman" in modern Spanish lexicography where the combination of dominant traits is revealed, which are presented in a special way and reveal the specific gender characteristics.

Key words: *concept, evaluation, gender, woman.*